

Historia mówi przez pokolenia

Kongres
Pamięci
Narodowej

13-15 kwietnia 2023

PGE NARODOWY, WARSZAWA

Historia w czasach popkultury

Karol Nawrocki

Ich pradiadkowie przeżyli II wojnę światową, dziadkowie – smutne lata Polski „ludowej”. Dzisiejsi uczniowie historii dotykają w dużej mierze w wirtualnej rzeczywistości. Edukacja nie może tego ignorować.

Paweł jest uczniem jednego z warmińsko-mazurskich techników. Wiedzę o historii czerpie głównie z Facebooka i TikToka. „Ja szukam na YouTube” – mówi z kolei Patrycja, licealistka z Mazowsza.

Podobnie wypowiada się większość ich rówieśników. Dla prawie 60 proc. uczniów szkół średnich najważniejszym źródłem wiedzy historycznej są Internet i gry komputerowe – wynika z raportu „Edukacja dla pamięci”, będącego owocem szeroko zakrojonych badań, jakie na zlecenie Instytutu Pamięci Narodowej przeprowadził zespół naukowców pod kierownictwem dr. hab. Krzysztofa Malickiego, profesora Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Postanowiliśmy gruntownie sprawdzić wiedzę i świadomość historyczną Polaków, ze szczególnym uwzględnieniem młodego pokolenia. Teraz czas wyciągnąć wnioski z otrzymanej diagnozy.

Właśnie w tym celu IPN podjął się organizacji Kongresu Pamięci Narodowej. Przez trzy dni – od 13 do 15 kwietnia – stadion PGE Narodowy w Warszawie będzie gościł edukatorów, naukowców, nauczycieli, działaczy społecznych, Weteranów, dzieci i młodzież, a także blogerów, vlogerów, pisarzy, dziennikarzy i wszystkich, dla których historia i pamięć historyczna są ważne.

Porozmawiamy między innymi o tym, na czym powinna się opierać nowoczesna, atrakcyjna edukacja historyczna. Mówimy przecież o dotarciu do pokolenia, które w niewielkim stopniu wychowało się na Sienkiewiczzu czy filmach Wajdy, Forda i Hoffmana. Zapytani o atrakcyjne kino historyczne, uczniowie najczęściej wskazują nowe fabuły osadzone w latach II wojny światowej: „Kamienie na szaniec” (2014), „Dywizjon 303” (2018) i „Miasto '44” (2014). A zamiast solidnego opracowania historycznego wybierają raczej Wikipedię.

Instytut Pamięci Narodowej nigdy nie zrezygnuje z wydawania monografii i organizowania konferencji naukowych. Ale by nadal skutecznie opowiadać o historii, musimy dostosowywać się do dynamicznie zmieniającego się świata. Służą temu zmiany w strukturze IPN – chociażby powołanie Biura Nowych Technologii – i wydarzenia takie jak Kongres Pamięci Narodowej.

Serdecznie zapraszam Państwa na stadion PGE Narodowy. Niech historia mówi przez pokolenia.

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki

Kongres Pamięci Narodowej

Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia”

Karol Litwin

W dobie łatwego dostępu do światowego kina, kiedy za pośrednictwem licznych serwisów VOD możemy z domowej kanapy oglądać najnowsze produkcje filmowe, pełne efektów specjalnych, wartkiej akcji i prostych dialogów, odnotowaliśmy społeczny niedosyt kina ambitnego, zmuszającego widza do głębszej refleksji. Potrzeba ta łączy się z edukacyjną misją Instytutu Pamięci Narodowej i projektami jakie realizują edukatorzy Instytutu. Jednym z nich jest Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia”.

Obecnie ludzie swoją wiedzę o świecie często czerpią z małego i dużego ekranu. Z reguły poznają świat za pośrednictwem obrazu. Choć nigdy w życiu nie widzieli setek różnych, realnych obiektów to jednak bardzo dobrze wiedzą, jak one wyglądają i jak funkcjonują. Rzeczywistość pokazuje nam, że film to doskonałe narzędzie, za pośrednictwem którego możemy w relatywnie krótkim czasie zakodować w pamięci wielu osób solidny zasób informacji. Dodatkowo, oprócz niewątpliwych walorów edukacyjnych, ma on również dużą wartość kulturową. Żyjąc w trzeciej dekadzie XXI w., możemy śmiało stwierdzić, że kinematografia to jedna z dziedzin sztuki, która nadal wywiera ogromny wpływ na współczesnego człowieka. Prezentuje postawy i wzorce zachowań kształtujące tożsamość odbiorców.

Film, określany przez wielu jako X muza, jest od wielu lat jednym z głównych narzędzi edukacyjnych wykorzystywanych przez Instytut. Dzięki instytutowym produkcjom budujemy świadomość narodową i dziejową Polaków oraz przybliżamy prawdę o polskiej historii zagranicznemu widzowi. Tworzymy krótkie, atrakcyjne formy, przystępne w odbiorze dla najmłodszych, oraz pełnometrażowe produkcje, poruszające trudne tematy – takie jak ratowanie Żydów pod okupacją niemiecką, zbrodnia katyńska, czy działalność Żołnierzy Wyklętych. W 2022 r. miała miejsce premiera pierwszego filmu fabularnego IPN pt. „Czarny sufit”, poświęconego Józefowi Mackiewiczowi.

W 2010 r. IPN zainicjował Przegląd Filmowy „Echa Katynia”. W repertuarze znalazły się dzieła polskich i zagranicznych reżyserów, będące refleksją nie tylko nad zbrodnią katyńską, ale także nad innymi zbrodniami systemu komunistycznego. Emitowane produkcje odnoszą się do relacji świadków zbrodni, konstrukcji sowieckiego systemu terroru i dramatów rodzin ofiar. Po 10 edycjach, w 2020 r., w 80. rocznicę zbrodni katyńskiej, Instytut Pamięci Narodowej postanowił rozszerzyć formułę wydarzenia, a także jego zakres tematyczny, i zainaugurował Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia”.

Świat pełen jest ideologii, które mogą przekształcić się w totalitaryzm. Miniony rok dobitnie udowodnił, że totalitaryzm to nie tylko historia, ale niestety teraźniejszość dla wielu milionów osób i to po sąsiedzku, za naszą wschodnią granicą. Doświadczenia zwykłych ludzi i przesłanie z nich płynące często stają się inspiracją dla twórców filmowych. W ten sposób ratują od zapomnienia przeżycia całych pokoleń oraz wyrażają przestrożę na teraz i na przyszłość. Totalitaryzm kojarzony głównie z ustrojem społecznym to przede wszystkim losy ludzi takich jak my. To narastająca przemoc, to walka systemu z tymi, którzy pragną zachować swoją wolność i godność. W dziejach Polski totalitaryzm odcisnął swoje wyraźne piętno. Dlatego tworzymy przestrzeń, w której rozważamy i przeżywamy zagadnienie totalitaryzmu w wielu aspektach. Uczulamy obrazami na mechanizmy przemocy i dyskryminacji.

Po sukcesie poprzednich edycji i z rosnącym zainteresowaniem tematyką festiwalu, kontynuujemy naszą pracę, prezentując nowe, interesujące filmy oraz organizując pitching forum dla reżyserów, warsztaty dla początkujących twórców i nauczycieli oraz rozmowy z filmowcami i spotkania tematyczne z różnymi gośćmi. Tak, jak w poprzednich latach, do udziału w naszym wydarzeniu zaprosiliśmy autorów różnych gatunków filmowych z całego świata. Wyselekcjonowaliśmy najlepsze, wielokrotnie nagradzane filmy, których wysoki poziom wrażliwości artystycznej i zajmująca treść mają być przyczynkiem do dyskusji o istocie totalitaryzmu. Uczestnicy festiwalu będą mogli zobaczyć chociażby dwóch kandydatów do Oscara tj. ukraiński film „Klondike” oraz litewski „Styczeń”. W repertuarze znajdują się także filmy, które polscy widzowie będą mogli zobaczyć po raz pierwszy. To chociażby „The Kiev Trial” słynnego Sier-

geja Łoźnicy o procesie niemieckich zbrodniarzy wojennych, nagrodzony na festiwalu w Karlovych Varach, czeski film fabularny „Slovo”, przedstawiający dylematy ludzi mieszkających za Żelazną Kurtyną, czy intrygujący gruziński dokument „The Northeast Winds” portretujący ostatnich wierzących w komunizm mieszkańców miasta Gori, dla których rozpad ZSRS to największa tragedia XX wieku. Bardzo ciekawie zapowiada się również konkurs filmów krótko- i średniometrażowych, w którym 8 z 9 filmów to polskie premiery.

Podczas festiwalu zaprezentujemy także ekranizacje będące produkcjami lub koprodukcjami Instytutu Pamięci Narodowej. Niezwykła, pełna emocji „Pokojówka” w reżyserii Rafała Brylla, opowiada historię Ewy Waleckiej, aresztowanej przez Gestapo, więźniarki Majdanka i Ravensbrück, która w koszmarze obozu koncentracyjnego doświadczyła miłości oraz pomocy od tych, od których nigdy nie spodziewała się jej otrzymać. Wyjątkowym wydarzeniem będzie z pewnością przedpremierowy pokaz filmu „Stanisław Helski. Dłatego”, który jest laureatem zeszłorocznego pitching forum, organizowanego w ramach festiwalu „Echa Katynia”. To historia człowieka, który stracił wszystko i nie zasnął nigdy sprawiedliwości. Opowieść o tym, jak życie w poczuciu krzywdy może doprowadzić do ostateczności.

Serdecznie zapraszamy na 4. Międzynarodowy Festiwal Filmowy o Totalitaryzmach „Echa Katynia”. W tym roku nasze wydarzenie odbywa się w ramach Kongresu Pamięci Narodowej, w dniach 13-15 kwietnia, na PGE Narodowy. Cały repertuar i szczegółowy program festiwalu można znaleźć na stronie kongrespamięcinarodowej.pl. Tam też będzie odbywać się rejestracja i rezerwacja biletów.

Karol Litwin – autor jest zastępcą naczelnika w Wydziale Notacji i Opracowań Multimedialnych Biura Edukacji Narodowej IPN

Zeskanuj QR kod i wejdź na stronę Kongresu Pamięci Narodowej

Przystanąć, by poznać historię

Łukasz Witek, Paweł Rozdżestwieński

Jako pierwszy pojawił się spektakl teatralny „Historia Misia Wojtka” dla dzieci w wieku przedszkolnym. Jego fabuła została oparta o historię niedźwiedzia Wojtka – żołnierza (w stopniu kaprała) 2 Korpusu Polskiego dowodzonego przez gen. Władysława Andersa. Prowadzone przez dwóch aktorów interaktywne przedstawienie od samego początku angażuje młodych widzów, pokazując skomplikowane drogi do wolności polskich żołnierzy podczas II wojny światowej.

Misją Biura Przystanków Historia jest tworzenie form i narzędzi pracy, które poprzez swoje nowatorskie podejście zainteresują historią młodych ludzi. W atrakcyjny i dostosowany do wieku sposób serwowana jest w Przystankach wiedza oraz kreowana jest świadomość historyczna młodego pokolenia. W nowym biurze znaleźli się pracownicy IPN z różnych jednostek organizacyjnych. Każdy z nich wniósł do działalności swoje wieloletnie doświadczenia zawodowe z aktywności edukacyjno-historycznych.

Celem nowych projektów jest rozbudowanie istniejących już programów IPN oraz dodanie im akcentu artystycznego. Ponadto stanowią one propozycję edukacyjną, pozwalającą na przeprowadzanie zajęć dla dużych grup dzieci i młodzieży.

Dla uczniów szkół podstawowych przygotowano propozycję poznania historii poprzez projekt edukacyjny #DruzynaInki. Edukatorzy podczas zajęć ukazują życie Danuty Siedzikówny ps. „Inka”, zwracając szczególną uwagę na wrażliwość głównej bohaterki, jej empatię i chęć niesienia pomocy. Następnie uczniowie zapoznają się z podstawowymi technikami pierwszej pomocy, które mogą być przydatne w sytuacji zagrożenia życia. Oprócz wiedzy i umiejętności, każdy uczestnik opuszcza zajęcia z małą apteczką, którą codziennie może nosić ze sobą w plecaku czy kieszeni kurtki.

„ŻOŁNIERZ – BOHATER – MISTRZ” – to wydarzenie przygotowane zostało z myślą o licealistach i osobach dorosłych. Oparte jest o historię Tadeusza Pietrzykowskiego – polskiego boksera, który w czasie II wojny światowej, będąc więźniem niemieckich obozów koncentracyjnych, walczył o swoje życie, zmuszony do walk organizowanych przez Niemców. Zajęcia składają się z pokazu filmu „Mistrz” oraz panelu, w którym pani Eleonora Pietrzykowska, córka „Teddy’ego” opowiada o życiu swojego ojca. Dodatkowo uczestnicy poznają podstawy treningu bokserskiego. Projekt cieszy się nie-

zmiennie bardzo dużym uznaniem wśród służb mundurowych oraz personelu ośrodków pomagających młodzieży z problemami.

Prezes IPN dr Karol Nawrocki: *Chcemy, abyście poznali niezwykłą historię Polski, bo Polska jest nie tylko jednym z najbardziej doświadczonych państw na świecie, ale czerpie z tego siłę do walki o najbardziej uniwersalną ludzką wartość – wolność.*

Rok 2022 rok był satysfakcjonujący pod względem frekwencji. Ponad 6000 dzieci z Polski poznało historię Misia Wojtka. W Stanach Zjednoczonych i w Wielkiej Brytanii ponad 1200. „Inka” zawiązała do ponad 200 placówek w Polsce. Grupa młodzieży, która poznała historię młodej sanitariuszki i nauczyła się pierwszej pomocy sięgnęła

Zajęcia z pierwszej pomocy w ramach projektu #DruzynaInki.

6000 osób. Projekt o Tadeuszu Pietrzykowskim zagościł w 15 Giżyckiej Brygadzie Zmechanizowanej i w 12 Szczecińskiej Brygadzie Zmechanizowanej, Nadbużańskim Oddziale Straży Granicznej oraz Ośrodku Rehabilitacyjno-Readaptacyjnym dla Młodzieży „Czibór” w Rudkach, trafiając łącznie do ponad 1000 osób.

W ramach działań Biura Przystanków Historia poza granicami Polski podjęte zostały wspólne działania z lokalnymi organizacjami polonijnymi oraz władzami konsularnymi. Dzięki temu udało się zorganizować cztery zagraniczne projekty w Belgii, USA i w Wielkiej Brytanii. Spektakl o Misiu Wojtku zyskał ogromną popularność. W 2023 roku została przygotowana jego wersja anglojęzyczna.

Pracownicy Biura Przystanków Historia prowadzą również wiele mniejszych programów edukacyjnych, konkursów i działań rekonstrukcyjnych. Swoimi pomysłami wspierają lokalne Przystanki

Historia w oddziałach i delegaturach IPN. Każdego dnia szukają nowych dróg do promowania działań edukacyjnych, które będą na tyle atrakcyjne, by zachęcić odbiorców do zatrzymania się w biegu życia i poznania historii Polski.

Biuro Przystanków Historia, kierowane przez Łukasza Witka, zostało powołane Zarządzeniem Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr. Karola Nawrockiego na początku 2022 roku.

Łukasz Witek i Paweł Rozdżestwieński
– autorzy kierują Biurem Przystanków Historia IPN

Zeskanuj QR kod
i wejdź na stronę
Kongresu Pamięci Narodowej

Obóz patriotyczno-historyczny w Bieszczadach.

Rodzinny festyn historyczny w Kowalkach.

Obóz patriotyczno-historyczny w Bieszczadach.

Obóz patriotyczno-historyczny w Bieszczadach.

Na rzecz dobrego imienia Polski. Biuro Współpracy Międzynarodowej IPN

Agnieszka Jędrzak

Instytut Pamięci Narodowej prowadzi działalność zagraniczną na polach archiwalnym, naukowym, edukacyjnym, wydawniczym, a także w dziedzinie poszukiwań, upamiętnień, reagowania na dyfamacje czy śledztw w sprawach zbrodni niemieckich i komunistycznych.

Wystawa „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”

Powołane w Centrali Instytutu Biuro Współpracy Międzynarodowej (BWM) koordynuje oraz upowszechnia powyższe pola działania. Do zadań BWM należą ponadto: inicjowanie kontaktów zagranicznych, realizacja autorskich projektów o charakterze międzynarodowym, kreowanie przekazu i tworzenie kampanii za pośrednictwem anglojęzycznej strony i mediów społecznościowych oraz mentoring w zakresie sprawiedliwości okresu przemian.

IPN korzysta ze wsparcia Ministerstwa Spraw Zagranicznych, w tym placówek dyplomatycznych i instytutów polskich oraz międzynarodowych struktur, takich jak współtworzona od początku przez Instytut Platforma Europejskiej Pamięci i Sumienia czy Sieć Instytucji Archiwalnych Zajmujących się Aktami Tajnych Służb.

Tegoroczny Kongres Pamięci Narodowej realizowany przez IPN na PGE Narodowym w dniach 13–15 kwietnia to trzy dni debat, wystaw, pokazów filmowych i warsztatów edukacyjnych, a także okazja do prezentacji wszystkich obszarów działalności Instytutu – począwszy od dyskusji panelowych związanych z aktywnościami Biura Współpracy Międzynarodowej, po nową, multimedialną, immersyjną odsłonę ekspozycji o szlaku bojowym armii gen. Andersa i Polskich Sił Zbrojnych (PSZ) na Zachodzie.

Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności

Przedsięwzięcie „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, którego częścią jest wspomniana wystawa, to sztandarowy projekt Instytutu, rozpisany na lata 2021–2025. Ma on na celu upamiętnić wysiłki zbrojny armii gen. Andersa i PSZ na Zachodzie oraz losy towarzyszącej ludności cywilnej. Zainicjowane przez Prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego autorskie przedsięwzięcie zakłada, między innymi, prezentację tematycznej ekspozycji we wszystkich krajach, które przemierzyła armia gen. Andersa wraz

z Polakami ewakuowanymi z ZSRS oraz tych, gdzie walczyli na szlakach bojowych Polacy (we Włoszech, Francji, Belgii, Holandii i Wielkiej Brytanii).

Zainicjowanie wystawy w danym kraju wiąże się każdorazowo z upowszechnianiem treści w różnych punktach, regionach, przy zaangażowaniu miejscowych instytucji, równoległe z organizacjami polonijnymi. Tak np. po inauguracji w Kanadzie, przy współpracy z konsulatem w Toronto w 2022 roku, wystawa zagościła w Centrum Jana Pawła II w Mississauga, na Festiwalu Roncesvalles, który odwiedziło 500 000 osób, w Domu Polskim w Ottawie, a w marcu 2023 roku znalazła się w prestiżowym Królewskim Kanadyjskim Instytucie Wojskowości (Royal Canadian Military Institute) podczas uroczystości z udziałem kanadyjskich weteranów, parlamentarzystów, członków korpusu dyplomatycznego i wojskowego, świadków historii oraz przedstawicieli Polonii. Podobnie w RPA, po uroczystej inauguracji „Szlaków Nadziei. Odysei Wolności” w Parku Wolności (Freedom Park) w Pretorii w symboliczną datę Święta Wolności, została przekazana do innej afrykańskiej instytucji, Muzeum Wojskowości (National Museum of Military History) w Johannesburgu, gdzie włączono ją do ekspozycji stałej w użytkowanie wieczyste. Plany otwarcia wystawy w 2023 roku obejmują m.in. USA, Meksyk, Brazylię, Argentynę, Indie i Izrael. W kolejnym roku ekspozycja dotrze m.in. do Francji, Belgii, Holandii, Wielkiej Brytanii i Włoch.

Podczas Kongresu Pamięci Narodowej Biuro Współpracy Międzynarodowej przedstawi nową odsłonę wystawy, wzbogaconą o możliwości wirtualnego przeniesienia się w miejsca, gdzie generowanie Władysław Anders, Stanisław Maczek i Stanisław Sosabowski walczyli o wolność.

Biuro Współpracy Międzynarodowej zorganizuje także panel dotyczący upowszechniania wiedzy o dokonaniach armii Andersa oraz PSZ na Zachodzie. O swoich doświadczeniach dotyczących

realizacji projektu „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” mówić będą: Anna Maria Anders, Ambasador RP we Włoszech, która objęła przedsięwzięcie patronatem honorowym, Prezes IPN dr Karol Nawrocki, jego inicjator i orędownik, Radosław Gruk, Ambasador RP w Uzbekistanie, który współpracował przy inauguracji w tym kraju, Magdalena Pszczółkowska, Konsul Generalna RP w Toronto, gdzie prezentowano „Szlaki Nadziei” w 2022 roku oraz, gdzie znalazły się one ponownie w nowej formule w 2023 roku we wspomnianym już Królewskim Kanadyjskim Instytucie Wojskowości. Na tym terenie zagospodarują jeszcze w Stowarzyszeniu Polskich Kombatantów w Toronto i London Public Library. W sesji uczestniczyć będą ponadto: Sandra Thompson, dyrektor Muzeum Weteranów Alabamy (Alabama Veterans Museum) w Athens (USA), która współorganizowała wraz z IPN ekspozycję z okazji Dnia Weterana w listopadzie 2022 roku oraz Jane Mufamadi, szefowa Parku Wolności (Freedom Park) w RPA, gdzie miała miejsce pierwsza uroczysta odsłona wystawy na terenie Afryki.

Walka o prawdę historyczną

Mówienie o historii to także walka z jej zniekształceniami. IPN mocą ustawy jest zobligowany do reagowania na pojawiające się w przestrzeni publicznej dyfamacje, stąd w BWM działa specjalna komórka, której zadaniem jest przeciwstawianie się godzącym w dobre imię Polski przekłamaniami. Praca, w której uczestniczą również pionierzy i naukowcy IPN, polega na monitoringu światowych mediów, jak również na współpracy z podmiotami zagranicznymi i instytucjami polonijnymi, zaangażowanymi w obronę dobrego imienia Polski. Wydział reaguje na zniekształcenia, pojawiające się w mediach zagranicznych, w tym m.in. – Rosji, Izraela, Szwecji, Luksemburga, Wielkiej Brytanii, Belgii, Francji, Niemiec, Australii, Republiki Południowej Afryki, Kanady, USA.

Biuro na bieżąco reaguje na zniekształcenia ze strony Federacji Rosyjskiej, polegające na próbach opisywania historii II wojny światowej i przyczyn jej wybuchu, przy jednoczesnym ewidentnym pominięciu znaczenia paktu Ribbentrop-Mołotow. Dyfamacje strony rosyjskiej obejmują ponadto nieprawdziwe tezy o systematycznym i organizowanym niszczeniu grobów żołnierzy Armii Czerwonej zlokalizowanych na terenie dzisiejszej Polski. Reagujemy na oskarżenia o rzekome zbrodnie na jeńcach bolszewickich 1920 roku, które pojawiły się po raz pierwszy już w 1990 roku, gdy ZSRS przyznawał się do popełnienia zbrodni katyńskiej.

Mimo licznych kampanii informacyjnych w przestrzeni publicznej nadal pokutują określenia typu „polski obóz śmierci”, „polski obóz zagłady”, „polski obóz koncentracyjny”, „polskie getta”, pomimo że były to miejsca utworzone i zarządzane przez Niemców na terenie okupowanej przez nich Polski. Nie sposób też pominąć krzywdzącego w swym wydźwięku oskarżenia Polski o rzekomy współudział w Holokauście.

Poza bezpośrednim kontaktem z redakcjami, we współpracy z pracownikami mediów anglojęzycznych, zamieszczamy posty antydyfamacyjne i edukacyjne w anglojęzycznych mediach społecznościowych Instytutu. Facebook i Twitter to narzędzia służące do popularyzowania historii, a także przeciwdziałające jej fałszowaniu. Pozwalają na szybką reakcję i szerokie napiętnowanie pojawiających się w mediach manipulacji, wypa-

Wystawa „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”

Wystawa „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”

Wystawa „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”

czeń, czy zwykłych błędów, oraz przedstawienie szerokiemu gronu odbiorców rzeczywistego obrazu faktów historycznych.

Warunkiem sukcesu w edukacji historycznej są prawda historyczna oraz skuteczny storytelling – i żadne z nich nie ma racji bytu bez drugiego. Suche fakty przedstawione w mało atrakcyjny sposób nie zaangażują odbiorcy, zaś narracje nieoparte faktami będą beletrystyką, a nie historią. Zatem jak mówić, żeby zainteresować przeszłością, zwłaszcza w odniesieniu do ludzi młodych, czerpiących wiedzę o świecie głównie poprzez rzeczywistość wirtualną? Temu tematowi podczas Kongresu poświęcony będzie „Panel blogerów – jak mówić, żeby zainteresować młodych historią?”, do którego zaproszono ludzi mediów, blogerów i ekspertów. Wystąpią: Clare Mulley, autorka popularnych książek o tematyce historycznej oraz prezenterka telewizyjna i radiowa, Katy Carr, brytyjska piosenkarka polskiego pochodzenia, oraz Scott Booth, bloger, edukator, szef projektu Laguna's Spitfire Legacy, którego celem jest upamiętnienie wysiłku polskich lotników oraz symboliczna

Dokończenie ze str. 5

odbudowa latającego w barwach Dywizjonu 303 myśliwca Supermarine Spitfire P8331 „Sumatra”.

Walka o prawdę historyczną, zakłamywaną przez dziesiątki lat np. w krajach byłego bloku państw komunistycznych, wiąże się z pojęciem sprawiedliwości okresu przemian, które obejmuje cały szereg działań i narzędzi mających na celu rozliczenie zbrodni reżimów totalitarnych, zgodnie ze standardami państwa prawa i w duchu poszanowania praw człowieka w krajach, które przeszły transformację ustrojową.

Kwestie rozliczeń z przeszłością i zadośćuczynienie doznany krzywdom stanowią będą tematyką kolejnego panelu „Sprawiedliwość okresu przemian”. Zaproszeni goście, eksperci i reprezentanci instytucji partnerskich IPN, dyskutować będą o tym, jak rzetelnie osądzić winowajców i przywrócić sprawiedliwość dziejom ofiarom. O swoich doświadczeniach, oprócz przedstawicieli Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu IPN, mówić będą: Constantin Buchet, przewodniczący Krajowej Rady ds. Badań Archiwów Securitate, prokurator Thomas Will, szef Centrali Badania Zbrodni Narodowosocjalistycznych w Ludwigsburgu, dr Dragana Spencer, badaczka z Uniwersytetu w Greenwich, Miroslav Lehky, czesko-słowacki działacz na rzecz praw człowieka, urzędnik państwowy oraz doradca Platformy Europejskiej Pamięci i Sumienia, były prokurator, a także Kamil Nedvědický, pierwszy zastępca szefa czeskiego USTR, będącego odpowiednikiem IPN.

Kolejnym panelem na Kongresie Pamięci Narodowej, bliskim działalności BWM, bowiem opowiadającym historię najnowszą z punktu widzenia zagranicznych badaczy, będzie spotkanie zatytułowane „W starciu z totalitaryzmem. Polska 1939-1945”. Udział w debacie potwierdzili już tak znamienici badacze, jak prof. Stephen Hicks, amerykański filozof i historyk idei, oraz prof. Stéphane Courtois, francuski historyk, specjalizujący się w dziejach światowego ruchu komunistycznego. Jest on współautorem „Czarnej księgi komunizmu”, która przedstawia bilans ofiar krwawych represji i prześladowań w krajach rządzonych przez komunistów. W tym roku, w ciągłości z tą bestsellerową publikacją, została opublikowana jego „Czarna księga Putina”, której polskie wydanie ukazuje się być może już w bliższej przyszłości nakładem Wydawnictwa IPN.

Serdecznie zapraszamy na Kongres Pamięci Narodowej w Warszawie wszystkich, dla których historia jest nauczycielką życia i źródłem wiedzy o otaczającym świecie.

Wystawa „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”

Agnieszka Jędrzak – autorka jest dyrektorem Biura Współpracy Międzynarodowej IPN

Zeskanuj QR kod
i wejdź na stronę
Kongresu Pamięci Narodowej

Strefa Nowych Technologii, Hishack i „Gra Szyfrów”

Magdalena Hajduk

Biuro Nowych Technologii IPN od momentu powołania rozpoczęło przygotowanie bazowych systemów zarządzania treścią w Internecie, prac analitycznych, a przede wszystkim różnych projektów multimedialnych. W latach 2021-2022 dwukrotnie było współorganizatorem stacjonarnych hackathonów, czyli wydarzeń skierowanych do programistów, mających na celu tworzenie nowych rozwiązań informatycznych („HackYeah” Katowice 2021; „HackYeah” Kraków 2022). W tym roku Biuro po raz pierwszy samodzielnie organizuje hackathon „Hishack”, odbywający się w ramach Kongresu Pamięci Narodowej.

Spotkanie młodych programistów z całą Polską poprzedził wstępny konkurs na najlepszą koncepcję scenariusza historyczno-edukacyjnej gry komputerowej związanej tematycznie z historią Polski w latach 1917-1990. W pierwszym etapie konkursu mogła wziąć udział każda szkoła ponadpodstawowa. W drugim etapie 16 najlepszych zespołów weźmie udział w „Hishacku”, który odbędzie się na stadionie PGE Narodowy w Warszawie. Podczas dwudniowego wydarzenia, uczestnicy będą mieli okazję zaprezentować swoje umiejętności, tworząc rozwiązania, które mogą usprawnić sposób nauczania historii.

Jednym z ważnych celów przyświecających organizatorowi hackathonu jest zachęcanie uczniów do współtworzenia programów edukacyjnych na miarę trwającej rewolucji technologicznej. Programy, które młodzi programiści uznają za interesujące, będą miały potencjał przyciągający uwagę szerszego grona uczniów. Działanie Biura Nowych Technologii IPN wpisuje się w szerszy kontekst zmian edukacyjnych, zmierzających w kierunku dostosowania oferty edukacyjnej do oczekiwań i umiejętności młodych pokoleń, które występują w epoce dominacji rzeczywistości wirtualnej.

Organizowany w tym roku przez Biuro hackathon „Hishack”, odbywający się w ramach Kongresu Pamięci Narodowej, ma za zadanie doprowadzić do kryształizacji pomysłów na kolejne gry komputerowe, których tematyka i koncepcja zostaną zaproponowane przez najzdolniejszych młodych programistów. Biuro Nowych Technologii ściśle współpracuje z Biurem Informatyki IPN w zakresie informatycznym, infrastrukturalnym i cyberbezpieczeństwa.

W trakcie Kongresu Pamięci Narodowej na PGE Narodowy powstanie Strefa Nowych Technologii, dedykowana najmłodszym uczestnikom spotkania. W specjalnie zaaranżowanej przestrzeni młodzież będzie mogła zapoznać się za pomocą komputerów i gogli VR z nowoczesnymi projektami edukacyjnymi przygotowanymi przez IPN.

Natomiast podczas panelu dyskusyjnego „Immersyjna edukacja historyczna – w stronę nowych ścieżek edukacyjnych”, w trakcie Kongresu zorganizowanego przez IPN, paneliści będą zastanawiali się nad potrzebami edukacyjnymi i skutecznymi sposobami przekazywania wiedzy młodzieży ukształtowanej przez cyfrową rewolucję. Szybki postęp technologiczny wymusza konieczność dokonania zmian w modelu edukacji: wytyczenia nowych ścieżek edukacyjnych, uwzględniających nowe technologie w procesie nauczania. Uczestnicy panelu będą wskazywali nie tylko na możliwe rozwiązania, ale również uświadamiali słuchaczy, z jakimi potencjalnymi zagrożeniami trzeba będzie się zmierzyć, między innymi pogłębiając się dystansem pomiędzy pokoleniami (tzw. luką generacyjną) czy dominacją poznawania zmysłowego (tzw. jednowymiarowością).

Światowa premiera „Gry Szyfrów” na targach PAX EAST w Bostonie.

dający pierwszym w historii IPN edukacyjnym projektem gamingowym opartym na faktycznych wydarzeniach z okresu wojny polsko-bolszewickiej 1920 roku. W grze z wielką pieczołowitością zrekonstruowano nie tylko wydarzenia, ale również dawne urządzenia, technologie, elementy wyposażenia wnętrza czy przedmioty codziennego użytku. Fabuła – rozbudowana niedawno o nowe wątki – zapewnia rozrywkę, ale przy okazji zaznajamia gracza z realiami historycznymi i ważnymi momentami w przebiegu wojny, takimi jak osiągnięcia polskich kryptologów łamiących bolszewickie szyfry czy sukcesy w eliminowaniu bolszewickich pociągów pancernych w końcowej fazie wojny, prowadzonej ponad sto lat temu na froncie ukraińskim. Wartość edukacyjną gry doceniło Ministerstwo Nauki i Edukacji, włączając ją w 2022 r. do programu nauczania jako treści rekomendowane.

Tworzenie gier opartych na faktach historycznych ma za zadanie zaznajomienie gracza z realiami historycznymi i ważnymi momentami dziejowymi, a w dalszej perspektywie również zachęcenie go do poszerzania wiedzy historycznej za pośrednictwem innych narzędzi edukacyjnych udostępnianych przez Instytut Pamięci Narodowej. Ponadto, gry oparte na wydarzeniach zaistniałych na ziemiach polskich, upowszechniają polską historię i polski punkt widzenia wśród zagranicznych odbiorców. Biuro Nowych Technologii zaprezentowało „Grę Szyfrów” na krajowych i zagranicznych targach gamingowych („PAX EAST” Boston, „PAX WEST” Seattle, „Gamescom” w Kolonii) oraz w mediach społecznościowych. Zorganizowaliśmy tournée mobilnego showroomu, który w atrakcyjny dla młodzieży sposób zaprezentował grę w 20 miejscowościach we wszystkich województwach Polski. Warto nadmienić, że po inauguracji projektu gra została rozbudowana, zyskując dodatkową godzinę rozrywki. Aktualnie gra posiada 13 wersji językowych, dzięki czemu dociera do odbiorców na całym świecie.

Kolejnym projektem zrealizowanym przez Biuro jest „Szybowcowa '87”, aplikacja VR, wprowadzająca odbiorcę do zrekonstruowanego wnętrza tajnej drukarni Solidarności Walczącej, działającej pod koniec 1987 roku we Wrocławiu. W tym przypadku również mamy możliwość zapoznania się ze staranną rekonstrukcją wnętrza, dzięki której możemy przenieść się w czasie i poznać ówczesną rzeczywistość, dążenia ludzi podejmujących działalność antykomunistyczną i ich życie codzienne.

Biuro Nowych Technologii IPN działa od jesieni 2021 roku pod kierunkiem dyrektora Magdaleny Hajduk. Jego najważniejszym zadaniem jest wspieranie i ukierunkowywanie procesu transformacji cyfrowej oferty edukacyjnej, naukowej i wydawniczej Instytutu Pamięci Narodowej. Zakres jego działalności obejmuje zarówno projekty realizowane już przez IPN, jak i projekty nowe, wykorzystujące najnowsze technologie w celu ułatwienia młodym odbiorcom – w kraju i zagranicą – edukacji w zakresie historii najnowszej Polski.

Magdalena Hajduk – autorka jest dyrektorem Biura Nowych Technologii IPN

Zeskanuj QR kod
i wejdź na stronę
Kongresu Pamięci Narodowej

Konferencja Ministerstwa Edukacji i Nauki „Gry w edukacji”.

Inauguracja mobilnej wystawy „Gry Szyfrów” na terenie Sejmu RP.

Immersyjna edukacja historyczna a luka generacyjna

Jednym z pierwszych owoców działalności Biura Nowych Technologii IPN jest raport „Immersyjna edukacja historyczna – w stronę ścieżek edukacyjnych”, obszerny dokument, będący efektem trzymiesięcznych analiz, zawierający diagnozę kondycji młodych pokoleń, w szczególności oczekiwań uczniów wobec sposobu (form) nauczania historii. Informacje zawarte w Raporcie potwierdzają trafność decyzji o powołaniu Biura Nowych Technologii IPN, tzn. wnioski wynikające z analizy zebranego materiału wskazują na pilną potrzebę zaimplementowania nowych rozwiązań technologicznych do systemu edukacyjnego.

Zaprezentowane w Raporcie ustalenia badaczy wykazały, że kolejne pokolenia młodzieży funkcjonują w tzw. „kulturze nanosekundy”, w świecie wyobrażonym, w którym zanika granica pomiędzy rzeczywistością realną a wirtualną. Młodzież poznaje świat wielozmysłowo (immersyjnie) i odczuwa natychmiastowych efektów. Wyzwaniem dla współczesnej edukacji jest takie zaprojektowanie procesu edukacji historycznej, aby – poprzez wykorzystanie nowych technologii – zachęcić młodego człowieka do nauki, wzmocnić i rozwijać w nim pasję poznawania przeszłości.

„Gra Szyfrów”, mobilny showroom i „Szybowcowa '87”

Jednocześnie z działalnością analityczną, Biuro zrealizowało projekt multimedialny „Gra Szyfrów”, będący

„Muzyką, śpiewem i tańcem”. W stronę nowych aranżacji

Krystian Iwanow

Muzyką, śpiewem i tańcem opowiadamy o latach, które zabrały młodość, a nierzadko i życie, wielu utalentowanym ludziom towarzyszącym żołnierzom Armii Andersa. Nowymi aranżacjami przypominamy twórczość legendarnych kompozytorów i autorów tekstów. Ukazujemy historie Polaków, którzy narażali swoje życie, a często je tracili, chcąc pomóc prześladowanym podczas II wojny światowej Żydom.

Swoją siedzibę mamy w Warszawie przy ulicy Postępu, ale pracowników Biura Wydarzeń Kulturalnych spotkać można w wielu zakątkach Polski. Działamy aktywnie w dużych miastach, gdzie Instytut Pamięci Narodowej ma swoje oddziały i delegatury, ale i w mniejszych, nawiązując współpracę z lokalnymi centrami kultury. Dzięki temu możemy trafić z ofertą do szerszej publiczności, a jednocześnie wpływamy na odbiór naszej macierzystej instytucji jako atrakcyjnej, otwartej i inspirującej do poznawania historii w nieco bardziej przyswajalny sposób.

Zespół Biura Wydarzeń Kulturalnych jest jak orkiestra. Każdy pełni swoją funkcję, jednak gdy trzeba – jeden zagra partię drugiego. Cel: opowiedzieć historię inaczej, poprzez sztukę, która łatwiej może dotrzeć do odbiorców, oddziałując również na ich emocje. Z archiwów, tak często kojarzonych z Instytutem Pamięci Narodowej, wychodzimy więc na sceny, gdzie zapraszamy artystów maści wszelakiej.

Wielkim zainteresowaniem cieszą się koncerty z cyklu „Artyści Andersa” skupione wokół twórców związanych z armią generała Władysława Andersa.

Historyk sztuki, żołnierz 2 Korpusu dr Karolina Lanckorońska: *Nie myślę, żeby istniała w historii wojen armia, która od pierwszej chwili swojego powstania, potem w czasie przemarszu przez pół świata, wreszcie w samej akcji bojowej, z pełną świadomością organizowała i prowadziła drugą, zupełnie inną akcję (edukacyjną). W jej programie odgrywała znaczącą rolę, będąca zawsze ważnym elementem troski władz 2 Korpusu, edukacja artystyczna w zakresie sztuk pięknych (...).*

Muzyką, śpiewem i tańcem opowiadamy o latach, które zabrały młodość, a nierzadko i życie, wielu utalentowanym ludziom towarzyszącym żołnierzom Armii Andersa. Razem z nimi dzielili trudny los na obczyźnie, dodawali im otuchy, ale byli też wizytówką Polski, ambasadorami polskiej sprawy, gdy generał Anders wykorzystywał ich występy przy rozmowach o losach naszego kraju.

W trakcie koncertów „Dźwięki nieutracone”, „Tych lat nie odda nikt”, „Na pierwszy znak”, „He-

Koncert „Hemar ODnowa”.

Koncert kolęd „Na Inny Czas”.

Koncert kolęd „Na Inny Czas”.

mar ODnowa” czy „...w drodze” nowymi aranżacjami przypominamy twórczość legendarnych kompozytorów i autorów tekstów: Jerzego Petersburskiego, Mariana Hemara, Henryka Warsa, Alfreda Schutza etc. Przywołujemy też wspomnienia związane ze starym kinem, rewią i piosenkami z lat 20. i 30. ubiegłego wieku.

Ze spektaklu „Obywatel Junod” w reżyserii Jakuba Kornackiego widzowie dowiadują się o absurdalnych przesłuchaniach NKWD, którym został poddany Eugeniusz Bodo – popularny aktor mający szansę na karierę w Hollywood, który zginął zamęczony przez Sowietów w obwodzie archangielskim.

Wśród zrealizowanych projektów mamy koncert „Dolny Śląsk” Józka Brody inaugurujący projekt „Historia Niewyptakana”; widowiska „Sprawiedliwi” ukazujące historie Polaków, którzy narażali swoje życie, a często je tracili, chcąc pomóc prześladowanym podczas II wojny światowej Żydom, czy „Requiem Kaszubskie” – utwory żałobne w języku kaszubskim nawiązujące do Marszu Śmierci – przymusowej ewakuacji więźniów obozu koncentracyjnego Stutthof w 1945 roku.

13 grudnia 2022 r. razem z Telewizją Polską zorganizowaliśmy widowisko „Kryptonim Jodła” w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego. Wśród artystów wystąpili m.in. Sebastian Karpiel-Bułecka, Janusz Radek, Sound 'n' Grace, Magda Kumorek, Krystyna Prońko, Skubas, Józefina, Roxie Węgiel oraz Grott Orkiestra.

W grudniowym kalendarzu znalazła się też premiera płyty kolędowej „Na inny czas”, do której zaproszono Katarzynę Cerekwicką, Karolinę Niebrzegowską, Łukasza Reksa i Kubę Badacha. Teksty mało znanych kolęd powstawały w bombardowanych miastach, niemieckich obozach koncentracyjnych czy sowieckich łagrach. Cały album

Dokończenie ze str. 7

można wysłuchać na kanale YouTube IPNtv. Promowaliśmy go koncertami w Gdańsku i Warszawie. Niespodzianką był świąteczny teledysk do kolędy „Lulajże, Jezuniu, na polskiej ziemi” zaśpiewanej przez Katarzynę Cerekwicką oraz pracowników Instytutu Pamięci Narodowej.

Drugi projekt na bożonarodzeniowy czas dotyczył czterech koncertów zespołu Zagan Acoustic pt. „Kolęda przetrwania” z repertuarem kolędowym podkreślającym patriotyczną i niepodległościową rolę kolęd i pastoralek w historii Polski. Na wspólne kolędowanie zaprosiliśmy do Gdańska, Gdyni, Ostródy oraz Sępólka.

W Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych – wraz z fundacją Kultura. Teraz! – zaprosiliśmy młodzież z trójmiejskich szkół na spektakle „Czyste serce – rzecz o Łukaszu Cieplińskim”. Na widowni znalazło się około 1600 uczniów i nauczycieli.

W kwietniu oraz maju 2023 roku zamierzamy zaś wypróbować nową formułę. W siedmiu miastach Polski – w Warszawie, Łodzi, Krakowie, Gdańsku, Jeleniej Górze, Nysie i we Wrocławiu – na kilku ważnych scenach filharmonii i oper opowiemy dźwiękami o twórczości artystów wykluczonych i cenzurowanych przez władze komunistyczne w Polsce. Odbędzie się to w ramach festiwalu „Sztuka Żle Obecna”.

Historie utkane przez muzykę, poezję czy piosenki nie wyczerpują całkowicie tematów omawianych wydarzeń historycznych, ale są dla odbiorców zachętą, by zajrzeć do źródeł i uzupełnić wiedzę. Mariaż kultury z historią to związek dobrze rokujący, tym bardziej, że wciąż poszerza się wachlarz nowych kanałów dystrybucji treści. Poza mediami tradycyjnymi informacje dotyczące historii Polski i działalności Instytutu Pamięci Narodowej upowszechniamy poprzez social media i YouTube. Znane nazwiska nierzadko pomagają w reklamie przedsięwzięć kulturalnych, jednak nie zamykamy się na nowych artystów, chętnie promując młodych i zdolnych twórców.

Można by powiedzieć, że istniejące od stycznia 2022 roku Biuro Wydarzeń Kulturalnych IPN dopiero raczkuje, prawda jest jednak taka, że najlepiej czuje się, biegając na długich dystansach, co przekłada się na organizację kilkudziesięciu koncertów, spektakli i wystaw rocznie.

Krzysztof Iwanow – autor jest dyrektorem Biura Wydarzeń Kulturalnych IPN

„Requiem Kaszubskie”.

Koncert „Dźwięki nieutracone”.

Koncert „Dźwięki nieutracone”.

Koncert „Tych lat nie odda nikt” z cyklu „Artyści Andersa”.

Spektakl „Obywatel Junod”.

Instytut Pamięci Narodowej
zaprasza
13-15 kwietnia 2023
PGE NARODOWY, WARSZAWA

Historia mówi przez pokolenia

Kongres
Pamięci
Narodowej